

Jak s žáky odhalovat záměr autora a potenciální adresáty textu

DOPLŇUJÍCÍ MATERIÁLY K ČLÁNKU Z ČASOPISU UČITELSKÝ MĚSÍČNÍK 5/2026
AUTORKY: IVANA BALNEROVÁ, ŠTĚPÁNKA HÝBLOVÁ KLUMPAROVÁ

Celý článek a další díly seriálu k novému RVP
najdete zde: [Čtenářská a pisatelská gramotnost
v RVP.](#)

Kompletní obsah základní gramotnosti čtenářské
a pisatelské, tak jak je vymezen v závazné
i nezávazné části RVP ZV, najdete v podobě
kontinua na tomto odkaze: [Kontinuum základní
gramotnosti čtenářské a pisatelské.](#)

Název lekce	Fretka
Učitel/ka	Ivana Balnerová
Škola	ZŠ Františka kardinála Tomáška Studénka
Ročník	3.
Oblast/Obor	Jazyk a jazyková komunikace / Český jazyk a literatura
Časová dotace	45 minut
Cíl (čemu se má žák naučit)	Žák odhaduje v přiměřeně náročném textu zřetelný autorský záměr a určuje, co konkrétně v textu působí na něj jako na čtenáře.
Složka v ČPG	Kritické čtení a psaní
OVU ČPG	3. ročník ZGC-KCP-000-ZV3-001 Při čtení i psaní zvažuje možné adresáty.
Komponenta	Autor, text a adresát
Projev žáka	Odhaduje v přiměřeně náročném textu zřetelný autorský záměr a určuje, co konkrétně v textu působí na něj jako na čtenáře.
OVU vzdělávacího oboru	JJK-CJL-001-ZV5-008 Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

[Popis lekce](#)[Zdroje důkazů o učení](#)[Texty a materiály k lekci](#)

Kontext

S dovedností odhalovat záměr autora se žáci už dříve setkávali v různých kontextech. Ve čtenářských lekcích, kde na základě ilustrací nebo textu odhadovali, proč autor text napsal, proč obrázek nakreslil zrovna takto, čeho tím chtěl docílit. V dílně psaní děti záměrně píšou texty, kterými chtějí své spolužáky vystrašit, rozesmát, vyvolat v nich napětí. Ve druhém pololetí 3. ročníku jsme také zkoušeli psát text se záměrem informovat a díky tomu jsme objevovali znaky těchto textů.

1. Cíl (čemu se má žák naučit)

Žák odhaduje v přiměřeně náročném textu zřetelný autorský záměr a určuje, co konkrétně v textu působí na něj jako na čtenáře.

2. Z čeho poznáme my i žáci, nakolik jsme se k cílům přiblížili (kulminační zadání + očekávaná kvalita výkonu)

Kulminační zadání

Označte si do textu, podle čeho jste záměr/záměry poznali. Co na vás samotné zapůsobilo. Povídejte si ve dvojici o záměrech autora. Ukazujte si, co jste označili, a vysvětlete proč.

Očekávaná kvalita výkonu

Žák najde v textu místa, která na něj působí jako na čtenáře. Na základě svého prožívání vyvodí autorův záměr. Pasáže, ze kterých záměr vyčetl, označí.

3. Kroky lekce se zadáním

EVOKACE (cca 10 minut)

1. Žák si vybavuje předchozí znalosti o autorském záměru. Dříve než začneme odhalovat záměr autora v textu o fretce domácí, budeme si společně vybavovat texty, se kterými jsme pracovali nedávno. Texty a záměry autora, které jsme v textech objevili, si zapíšeme do [pracovního listu](#) a následně společně sdělíme a zapisujeme na tabuli. Ve dvojici se domluvíme, který záměr více prozkoumáme. Zapíšeme si, jak to autor zařizuje, aby svého záměru dosáhl.

UVĚDOMĚNÍ VÝZNAMU INFORMACÍ (25 minut)

2. Čtenářský prožitek
Prohlédneme si a přečteme si každý sám [text o fretce domácí](#). Následně si povídáme o textu se spolužákem.

3. Hledání záměru

Samostatně

- Prohlédneme si záměry, které jsme si zapsali.
- Jaký záměr měl autor textu Fretka domácí?
- Označujte si do textu, podle čeho jste záměr/záměry poznali. Co na vás samotné zapůsobilo.
- Pokud najdete v textu více záměrů, použijte pro rozlišení více barev (např. červená pro poučit; modrá pro pobavit).

Ve dvojici

- Povídejte si o záměrech autora. Ukazujte si, co jste označili a vysvětlujte proč.

Sdílení v celé třídě

- Podle čeho jsme záměr/záměry poznali? Co na nás samotné zapůsobilo?

REFLEXE (cca 10 minut)

4. Chorálové čtení

Text si na závěr přečteme ještě jednou formou chorálového čtení. Rozdělíme se na 2 skupiny – jedna půlka čte tátu, druhá syna. Skupina se domluví na „tónu hlasu“.

Žák zachytí na škále, jak se mu líbil text při prvním čtení a jak se mu líbil při závěrečném společném čtení. Zdůvodní svou odpověď nebo naopak těsně u učitele. Učitel(ka) se také může doptávat a žádat vysvětlení, co pro žáky bylo na obrázkovém návodu nejtěžší.)

Důkaz s analýzou

Cíl (čemu se má žák naučit)

Žák odhaduje v přiměřeně náročném textu zřetelný autorský záměr a určuje, co konkrétně v textu působí na něj jako na čtenáře.

Kulminační zadání

Označujte si do textu, podle čeho jste záměr/záměry poznali. Co na vás samotné zapůsobilo. Povídejte si ve dvojici o záměrech autora. Ukazujte si, co jste označili, a vysvětlujte proč.

Očekávaná kvalita výkonu

Žák najde v textu místa, která na něj působí jako na čtenáře. Na základě svého prožívání vyvodí autorův záměr. Pasáže, ze kterých záměr vyčetl, označí.

Důkaz

Analýza důkazu

Při určování záměru autora Majda vychází z textu i z ilustrací. Majdě se podařilo odhalit dva záměry autora, rozesmát a poučit + informovat. Pro jejich doložení vybírá konkrétní slovní spojení z básně, „odborného“ textu (Můžu jíst cokoli – svoboda – chápej, Vypneš mi wifi? Si udělám hotspot, fretky nejsou hlodavci, ale šelmy) i z ilustrací (nohy na stole, reklama na pití, limonáda na stole, neuklizené ponožky na zemi a další detaily).

Další důkazy

Rozhovor s Majdou (3. ročník)

Majda dovysvětlovala, čím ji autor pobavil. Přemýšlela o vztahu mezi otcem a synem na základě detailů, kterých si všimla (hrníček s nápisem nejlepší taťka, maminka je na fotce v pozadí, otec měl se synem hezký vztah).

Učitelka: Nepřišlo, jo, tak to je perfektní. Super. Já jsem viděla, že tady máš hodně označeno tou modrou barvičkou a chtěla jsem se tě doptat, jak jsi to vlastně myslela? Jestli bys mi pověděla jaks, co tě pobavilo u té myšky?

Majda: Že v podstatě tam je, že tam celá a prostě. Že já jsem ani nevěděla, že ty fretky tu myš jí a že je prostě taková úplně rozpláclá na talíři.

Učitelka: Rozplácnutá... A takže vlastně, když říkáš, že je to i nová informace, vlastně bys to mohla mít i červeně, že tu myšičku, že? Že jsme se dozvěděli něco nového. Nejlepší taťka, čím tě pobavil.

Majda: Že prostě ten kluk ho vůbec neměl rád. V podstatě, že na něho byl zlý a ten taťka ho prostě měl rád, ale prostě nevím. Prostě mě furt vlastně mě zajímalo, kde ten hrníček vzal. Ale zase mi přišlo srandovní, že v podstatě on ho rád neměl, ale ten hrníček měl.

Učitelka: A napadá tě, odkud ten taťka ten hrníček vzal?

Majda: Třeba jak ten chlapeček ještě byl miniaturní miminko, tak buď ho dostal od toho chlapečka, anebo si ho koupil na nějakém jarmarku.

Učitelka: A kdo od koho se většinou dostává takový hrneček? Nejlepší ...

Majda: Od dětí.

Učitelka: No, většinou to dají ty děti, že? A ty jsi říkala, že jak byl malý, tak možná možná mu to dal. Ty jsi zakroužkovala i ten obrázek.

Majda: On tam tak leží. (směje se a ukazuje) To je zajímavé.

Učitelka: To tě tak pobavilo? Že tam leží jako úplně na volno. A kdy to kdy myslíš, že to bylo?

Majda: Jak byl malinkatý miminko?

Učitelka: A když se podíváš na ty obrázky? Co myslíš, tak mohl to dostat fakt od toho svého syna?

Majda: Jo. Že, to je v podstatě se s tím tatínkem drží a maminku v podstatě nechávají vzadu.

Učitelka: Aha, ano, jejdá, to jsem si ani nevšimla, vidíš to. Takže to bylo dobrý, že, a proč to teď není dobrý?

Majda: Protože má pubertu.

Učitelka: To jsme se z toho dozvěděli, tys to i podtrhla červeně, že že je to nová informace, že i lidi, ale i fretky mají...

Majda: I jako i tou modrou, že to je i srandovní i nová informace.

Napiš, s jakými záměry jsme se už potkali při čtení a psaní.

chtěl Bozesmát, chtělochtěl nás naučit ať neplytváme,

Poučib

Ve dvojici si vyberme jeden záměr a zapíšeme, jak to autor zařizuje, aby svého záměru dosáhl.

Rozesmát: Dává tam smánsrandovní scény

Mění slova a pvt se vrábí napří tom ději že se splet

Jak se ti líbil text při prvním čtení?

0 10

Jak se ti líbil text při závěrečném společném čtení?

0 10

Zdůvodni svou odpověď.

čtení spíše bylo lepší protože jsem se hodna smát

Napiš, s jakými záměry jsme se už potkali při čtení a psaní.

Ve dvojici si vyberme jeden záměr a zapíšeme, jak to autor zařizuje, aby svého záměru dosáhl.

Jak se ti líbil text při prvním čtení?

0	10

Jak se ti líbil text při závěrečném společném čtení?

0	10

Zdůvodni svou odpověď. 10

Zdroj: HRABAL, Ondřej L. Tasemnice hledá byt. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1371-0.

Název lekce	Kočky a ptáci
Učitel/ka	Štěpánka Hýblová Klumparová
Škola	MŠ a ZŠ Movere v Kralupech nad Vltavou
Ročník	7.
Oblast/Obor	Jazyk a jazyková komunikace / Český jazyk a literatura
Časová dotace	45 minut
Cíl (čemu se má žák naučit)	Žák vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli na text reagovat různě.
Složka v ČPG	Kritické čtení a psaní
OVU ČPG	9. ročník ZGC-KCP-000-ZV9-001 Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.
Komponenta	Autor, text a adresát
Projev žáka	Vysvětluje, jakou si autor volí roli, do jaké pozice a do jakého vzájemného vztahu umísťuje sebe i čtenáře a jaké prostředky používá k tomu, aby dosáhl svého záměru. Vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli na text reagovat různě. Při psaní vytváří vztah mezi sebou a adresáty. Využívá svou zkušenost k tomu, aby odhadl, jak by na jeho text mohli reagovat různí adresáti.
OVU vzdělávacího oboru	JJK-CJL-001-ZV5-008 Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Popis lekce

Zdroje důkazů o učení

Texty a materiály k lekci

Kontext

V předchozích dvou dílnách čtení žáci zkoumali, jak by jejich knihy četl žák třetí třídy a jak by je četli někteří jejich spolužáci. Dnes nás bude zajímat, jak by na následující článek mohli reagovat různí adresáti či skupiny adresátů.

1. Cíl (čemu se má žák naučit)

Žák vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli na text reagovat různě.

2. Z čeho poznáme my i žáci, nakolik jsme se k cílům přiblížili (kulminační zadání + očekávaná kvalita výkonu)

Kulminační zadání

Vyberte si 2 různé adresáty, znovu si důkladně přečtěte zadaný text, zamyslete se nad tím, jak by na článek nejspíše reagovali vybraní adresáti (s čím by souhlasili, co by jim vadilo, jak by text ovlivnil jejich náladu, názory). Zapište si, co si myslíte a proč si to myslíte.

Očekávaná kvalita výkonu

Žáci si nejprve pozorně přečtou text a najdou v něm místa, která je zaujala. Tato místa okomentují a při plnění dalšího zadání se k nim vrátí. Následně i na základě dalšího pečlivého čtení určí, komu je text určen – např. milovníkům koček, lidem, kteří se o kočky zajímají. Následně vyberou dva konkrétní adresáty a napíšou, jak by na text mohli reagovat oni a proč by na něj tak reagovali. Uvedou konkrétní důvody, např. kamarádka, která má ráda kočky, by reagovala rozzlobeně, protože by text vnímala jako útok na svá oblíbená zvířata. Zájemce o biologii by si informace mohl ověřit, se zájmem by si všímal konkrétních údajů, např. o tom, kolik zvířat kočka měsíčně sežere.

3. Kroky lekce se zadáním

EVOKACE (5 minut)

V posledních dvou dílnách čtení jsme zkoumali, jak by vaše knihy četl žák třetí třídy a jak by ji četli někteří vaši spolužáci. Dnes nás bude zajímat, jak by na následující článek mohli reagovat různí adresáti či skupiny adresátů. Vraťte se ke svým zápiskům ze záznamů z četby. Prozkoumejte, co jste si napsali o adresátech a jejich reakci na vaši knihu.

UVĚDOMĚNÍ VÝZNAMU INFORMACÍ (10 minut)

Při čtení [textu Kočky – ekologická pohroma](#) si podtrhávej místa, která tě zaujala, přivedla tě na nějakou myšlenku nebo zapůsobila na tvé emoce. K podtrženým místům piš krátké komentáře.

REFLEXE (cca 30 minut)

1. Sdílejte, co vás v textu zaujalo, na jakou myšlenku vás přivedl, které emoce ve vás vyvolal.
2. Pro které různé adresáty podle vás psal autor tento text? Zapište alespoň 5 různých adresátů. (práce ve 3členných skupinách)
(Zástupci skupin zapisují své nápady na tabuli, snaží se sledovat, co je už na tabuli zapsáno, aby se adresáti neopakovali.)
3. Vyberte si 2 různé adresáty, znovu si důkladně pročítejte text a promyslete a zapište, jak by nejspíše na článek tito adresáti reagovali (s čím by souhlasili, co by jim vadilo, jak by text ovlivnil jejich náladu, názory) a proč.
(První žák představí spolužákům adresáty, které si vybral. Vysvětlí jim, jak asi budou podle něj na text reagovat a proč. Spolužáci mohou říkat, co si o tom myslí, vyjadřovat svůj souhlas či nesouhlas (ale s vysvětlením proč), zpřesňovat možné reakce, motivace a postoje adresátů.)
4. Volné psaní: Co jsem si dnes uvědomil(a) o tom, jak na text mohou reagovat různí adresáti? Co mě nejvíce zaujalo nebo překvapilo?

Důkaz s analýzou

Cíl (čemu se má žák naučit)

Žák vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli na text reagovat různě.

Kulminační zadání

Vyberte si 2 různé adresáty, znovu si důkladně přečtěte zadaný text, zamyslete se nad tím, jak by na článek nejspíše reagovali vybraní adresáti (s čím by souhlasili, co by jim vadilo, jak by text ovlivnil jejich náladu, názory). Zapište si, co si myslíte a proč si to myslíte.

Očekávaná kvalita výkonu

Žáci si nejprve pozorně přečtou text a najdou v něm místa, která je zaujala. Tato místa okomentují a při plnění dalšího zadání se k nim vrátí. Následně i na základě dalšího pečlivého čtení určí, komu je text určen – např. milovníkům koček, lidem, kteří se o kočky zajímají. Následně vyberou dva konkrétní adresáty a napíší, jak by na text mohli reagovat oni a proč by na něj tak reagovali. Uvedou konkrétní důvody, např. kamarádka, která má ráda kočky, by reagovala rozzlobeně, protože by text vnímala jako útok na svá oblíbená zvířata. Zájemce o biologii by si informace mohl ověřit, se zájmem by si všímal konkrétních údajů, např. o tom, kolik zvířat kočka měsíčně sežere.

Důkaz

Zadání: Při čtení textu si podtrhávej místa, která tě zaujala, přivedla tě na nějakou myšlenku nebo zapůsobila na tvé emoce. K podtrženým místům piš krátké komentáře.

Analýza důkazu

Kiky při podtrhávání a komentování textu fascinovala čísla a různé konkrétní údaje o nebezpečnosti koček, hlodavců a psů pro ekosystém (tolik?!, tak hodně?!, smajlík s udiveným výrazem a vytřeštěnými očima, počítá a násobí škody).

Kočky jsou zásadní ekologická pohroma, tvrdí autoři rozsáhlé vědecké studie

16. 20. 9. 2016 | Zdroj: CT24, PNAS, Gizmodo, Ecology and Evolution

Vrcholový predátor - kočka

Zdroj: Wikimedia Commons

Ve 21. století si spojujeme kočky především s roztomilými obrázků a klipy na internetu. Jenže kočky jsou také jedním z faktorů, které obrovskou měrou přispívají k likvidaci jiných druhů zvířat.

Zásadní měrou přispěly k vyhynutí 63 druhů ptáků, savců a plazů, dokládá práce zveřejněná v odborném časopise Proceedings of the National Academies of Sciences.

Trvalo jim to pouhých 500 let. Podobně nebezpečná jsou pro přírodu také další domestikovaná zvířata, například psi, krysy nebo prasata. Kočky ale trají po krysách a potkaních ze všech zmíněných tvoří nejvíce destruktivní roli.

Zabíjíací spojení s člověkem

Vědci popsalí celkem 30 druhů zvířat, která jsou zodpovědná za nejintenzivnější likvidaci zvířat po celém světě. Vymetlo nebo se na hranici vymění kvůli nim ocitlo 738 druhů obratlovců – tedy celkem 58 procent všech vyhynutí. Hlodavci (hlavně krysy a potkani) mají na svědomí 75 vyhynulých druhů, kočky 63, vyhynulých druhů a psi 11 vyhynulých druhů. Zdaleka nejvíce na to doplatily ostrovní druhy zvířat – jakmile do jejich izolovaného systému pronikly kočky nebo krysy, byla ostrovní zvířata bez šance.

Ohrozila je jejich přílišná specializovanost, kvůli níž nebyla schopna reagovat na nové predátory. Jasná spojitost s evropskými predátory byla prokázána u vymření 87 ptáčích, 45 savčích a 10 plazích druhů, ve skutečnosti jsou ale čísla ještě horší.

Dalších 23 druhů zvířat je totiž ohroženo natolik, že jsou v kategorii „potenciálně vyhynulí“, 596 druhů zvířat je kočkami, psy, prasaty a hlodavci „jen“ vážně ohroženo, nejvíce na ostrovech, jako je Madagaskar nebo Nový Zéland. Autoři práce z australské Deakin University vycházeli z údajů Červené knihy ohrožených druhů a podrobnými zprávami o příčinách vyhynutí jednotlivých druhů zvířat.

Ostrov se brání

Ráda ekologů si byla těchto aktů vědoma již dříve a některé státy pod jejich vlivem přikročily k zásadním snahám o ochranu svých přirozených ekosystémů. Nejdalek šel Nový Zéland: do roku 2050 chce na svém území zcela vyhubit všechny nepůvodní predátory.

Agendu má vykonat organizace Nový Zéland bez predátorů, která na tento úkol dostala v přepočtu téměř půl miliardy korun. Z novozélandské fauny trpí útoky koček, psů a dalších predátorů zejména tisíci ostrovní neletaví ptáci, kteří nemají šanci jim uniknout.

Kočky jsou vrcholový městský predátor

Kočky jako super-predátor fungují ve městech již nyní – a to po celém světě. Ať už se jedná o zvířata žijící zcela divoce, nebo domácí mazlíčky, kteří se jen občas dostávají ven, vždy je jejich dopad na ekosystém zásadní. Tomuto tématu se dlouhodobě věnovala americká biologka Jennifer L. McDonaldová, která výsledky svého výzkumu zveřejnila roku 2015 v rozsáhlé práci v odborném časopise Ecology and Evolution.

Zjistila, že o chování městských koček toho víme jen velmi málo – a údaje se velmi špatně získávají. Popsala v práci, že obyčejná domácí kočka, která žije napůl s lidmi a napůl v přírodě, přinese domů průměrně 9 až 10 mrtvolek za měsíc, nejčastěji ptáků. Přitom v jiné části výzkumu dokázala, že kočky donesou domů necelou třetinu kořisti, kterou uloví. Z toho vychází, že jedna kočka zabije přibližně 30 kusů zvířat za měsíc. Pokud na nějakém sídlišti žije 10 koček, za rok pobijí asi čtyři tisíce zvířat. Protože hlodavci obecně spíše ubývá, nejčastěji se kořisti stavají ptáci.

Zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/dlanky/veda/kočky-jeou-zasadni-ekologicka-pohroma-trdi-autoři-rozsahle-vedske-studie-110282>

— zdaleka bych neopouk

tolik?!

tak hodně?!

— jak to je?!

— jak to je?!

— jak to je?!

Důkaz

Zadání: Vyberte si 2 různé adresáty, znovu si důkladně přečtěte text a promyslete a запиšte, jak by nejspíše na článek tyto adresáti reagovali (s čím by souhlasili, co by jim vadilo, jak by text ovlivnil jejich náladu, názory) a proč.

Pro:

1. Lidí, kteří mají rádi čísla
2. lidí, kteří zbožňují kočky a nevědomují si jejich lovirnost a divoké předky
3. Vědce jako shrnutí

Proti:

4. Eliška + milovníci koček
Asi by reagovali naštvaně, že to je nejen na kočkářské i na hlodavčí a trachy i přesvědčení by tomu.
5. Vědci
Asi by souhlasili a jen by upřesňovali údaje která se zmiňují za těch 9 let
6. Já + další neutrální, ale hlavně já
Mě přijde že to je pravda a mělo by se s tím něco dělat ale (podle mě) velké části za vyhnout. mšou nejen kočky a hlodavci, ale i lidé. Měním přírodu a uplatňují pro zvěř. Takže kočky mšou za 63 druhů, ale lidé taky za hodně mšou. Bez lidí by to přírodu vyřadila, bylo by to přirozené. Navíc tyto kočky rozmnoží a těch jich je více navíc. Na ostrovy by se bez lidí nedostaly a bylo by to v pohodě.

Analýza důkazu

Kiky v první fázi napsala 3 skupiny adresátů (milovníci čísel, milovníci koček a vědci), později přidala ještě skupinu neutrální, kam řadí i sebe. U milovníků koček popisuje jejich možné pocity (naštvanost), jejich nedůvěru k informacím z textu a odsouzení jednostrannosti podání informací. Odhaduje i jejich protiargument – „Vinny jsou nejen kočky, ale i hlodavci a psi.“ U vědců očekává souhlas s obsahem textu. Povšimla si, kdy byl článek vydán, a v souvislosti s tím uvažuje o tom, že některé údaje již nemusejí být aktuální a že vědci by nejspíš cítili potřebu je aktualizovat či doplnit. Kategorii neutrální využívá především pro zveřejnění svých závěrů, ve kterých uplatňuje další informace z textu – za vyhnutí mnoha druhů zvířat mohou především lidé, kteří mají zodpovědnost za rozšíření nepůvodních druhů. V rozhovoru bych se ráda Kiky zeptala, kdo je pro ni neutrální a proč sama sebe považuje také za neutrální.

Důkaz

Zadání: Co jsem si dnes uvědomil(a) o tom, jak na text mohou reagovat různí adresáti? Co mě nejvíce zaujalo nebo překvapilo?

Mě zaujalo a došlo mi že stejně (ZASE) za všechno můžou lidi, lidi a jenom lidi. Ty jsme je dostali na ostrovy. Hlavně mě zaujaly čísla. V naší vlci je asi 14 koček a 10 koček za měsíc zatijí 3333 zlatých lakce 14 koček necelých 500!

Analýza důkazu

Obsah textu fascinoval Kiky po celou lekci a zaplnil i celou její reflexi (znovu se vrací k číslům a zesiluje svoje přesvědčení o vině člověka za vymírání druhů).

Kočky jsou zásadní ekologická pohroma, tvrdí autoři rozsáhlé vědecké studie

kar

20. 9. 2016 | Zdroj: ČT24, PNAS, Gizmodo, Ecology and Evolution

Vrcholový predátor - kočka
Zdroj: Wikimedia Commons

Ve 21. století si spojujeme kočky především s roztomilými obrázky a klipy na internetu. Jenže kočky jsou také jedním z faktorů, které obrovskou měrou přispívají k likvidaci jiných druhů zvířat.

Zásadní měrou přispěly k vyhubení 63 druhů ptáků, savců a plazů, dokládá práce zveřejněná v odborném časopise [Proceedings of the National Academies of Sciences](#).

Trvalo jim to pouhých 500 let. Podobně nebezpečná jsou pro přírodu také další domestikovaná zvířata, například psi, krysy nebo prasata. Kočky ale hrají po krysách a potkanech ze všech zmíněných tvorů nejvíce destruktivní roli.

Zabijáci spojení s člověkem

Vědci popsali celkem 30 druhů zvířat, která jsou zodpovědná za nejintenzivnější likvidaci zvířat po celém světě. Vymřelo nebo se na hranici vymření kvůli nim ocitlo 738 druhů obratlovců – tedy celkem 58 procent všech vyhynutí.

Hlodavci (hlavně krysy a potkani) mají na svědomí 75 vyhynulých druhů, kočky 63 vyhynulých druhů a psi 11 vyhynulých druhů. Zdaleka nejvíc na to doplatily ostrovní druhy zvířat – jakmile do jejich izolovaného systému pronikly kočky nebo krysy, byla ostrovní zvířata bez šance.

Ohrozila je jejich přílišná specializovanost, kvůli níž nebyla schopna reagovat na nové predátory. Jasná spojitost s evropskými predátory byla prokázána u vymření 87 ptačích, 45 savčích a 10 plazích druhů, ve skutečnosti jsou ale čísla ještě horší.

Dalších 23 druhů zvířat je totiž ohroženo natolik, že jsou v kategorii „potenciálně vyhynulá“. 596 druhů zvířat je kočkami, psy, prasaty a hlodavci „jen“ vážně ohroženo, nejvíce na ostrovech, jako je Madagaskar nebo Nový Zéland.

Autoři práce z australské Deakin University vycházeli z údajů Červené knihy ohrožených druhů a podrobnými zprávami o příčinách vyhynutí jednotlivých druhů zvířat.

Ostrovy se brání

Řada ekologů si byla těchto aktů vědoma již dříve a některé státy pod jejich vlivem přikročily k zásadním snahám o ochranu svých přirozených ekosystémů. Nejdále zašel Nový Zéland: do roku 2050 chce na svém území zcela vyhubit všechny nepůvodní druhy predátorů.

Agendu má vykonat organizace Nový Zéland bez predátorů, která na tento úkol dostala v přepočtu téměř půl miliardy korun. Z novozélandské fauny trpí útoky koček, psů a dalších predátorů zejména typičtí ostrovní nelétaví ptáci, kteří nemají šanci jim uniknout.

Kočky jsou vrcholový městský predátor

Kočky jako super-predátor fungují ve městech již nyní – a to po celém světě. Ať už se jedná o zvířata žijící zcela divoce, nebo domácí mazlíčky, kteří se jen občas dostávají ven, vždy je jejich dopad na ekosystém zásadní. Tomuto tématu se dlouhodobě věnovala americká biologka Jennifer L. McDonaldová, která výsledky svého výzkumu zveřejnila roku 2015 v rozsáhlé práci v odborném časopise [Ecology and Evolution](#).

Zjistila, že o chování městských koček toho víme jen velmi málo – a údaje se velmi špatně získávají. Popsala v práci, že obyčejná domácí kočka, která žije napůl s lidmi a napůl v přírodě, přinese domů průměrně 9 až 10 mrtvolek za měsíc, nejčastěji ptáků. Přitom v jiné části výzkumu dokázala, že kočky donesou domů necelou třetinu kořisti, kterou uloví.

Z toho vychází, že jedna kočka zabije přibližně 30 kusů zvířat za měsíc. Pokud na nějakém sídlišti žije 10 koček, za rok pobijí asi čtyři tisíce zvířat. Protože hlodavců obecně spíše ubývá, nejčastěji se kořistí stávají ptáci.

Zdroj:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/kocky-jsou-zasadni-ekologicka-pohroma-tvrdi-autori-rozsahle-vedecke-studie-110282>